

CINEFÒRUM CONTRA L'HOMOFÒBIA ALS CASALS DE GENT GRAN

En aquest article presentem l'experiència duta a terme a Barcelona de cinefòrums contra l'homofòbia als Casals municipals de Gent Gran. Aquesta experiència pilot ha estat dirigida i coordinada per l'Institut de l'Envel·liment de la UAB en el marc del projecte europeu AHEAD (Contra l'Homofòbia Dispositius dels Governos Locals Europeus)¹, amb el suport i col·laboració del Departament d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona, dels Districtes de Ciutat Vella i l'Eixample i de moltes persones grans usuàries de casals de Gent Gran.

Comencem descrivint la intervenció pilot pel que fa als seus objectius, metodologia i resultats, i a en acabar destacarem els principals aprenentatges que se'n deriven.

Objectius

L'objectiu d'aquesta acció pilot era contribuir a la no discriminació de les persones homosexuals als casals de Gent Gran de Barcelona, en ser entorns on l'homosexualitat és sovint un tabú¹.

Per fer-ho, ens vam proposar crear un espai als casals on es pogués donar a conèixer la trajectòria i vivències de les persones grans homosexuals, i on es promogués un debat obert d'intercanvi d'opinions i d'experiències dels participants. Aquest espai estaria impulsat amb el suport i la participació de persones grans usuàries dels Casals.

Preparant l'acció

Ciutat Vella i l'Eixample van ser els Districtes escollits per a la prova pilot, en ser zones on és més visible la presència de persones LGTB. Els casals implicats, consensuats amb les tècniques de Districte, es van triar per tenir una bona i innovadora dinàmica de participació. Aquests van ser: Casal de Gent Gran Sant Antoni i de l'Es-

querra (Eixample) i Casal de Gent Gran Josep Tarradellas, Josep Trueta, Pati Llimona, Mediterrània i Comerç (Ciutat Vella). Els set casals seguien el nou model de casals².

La identificació de persones grans disposades a implicar-se va ser diferent a cada Districte. A l'Eixample, les professionals de l'Institut de l'Envel·liment van presentar la proposta a les Comissions Gestores dels dos casals animant les persones a difondre-la entre els usuaris. A Ciutat Vella es va presentar el projecte a les persones de la direcció dels cinc casals demanant que contactessin usuaris interessats. Catorze persones grans usuàries (set dones i set homes) van formar el grup motor. Aquest grup tenia la tasca de preparar un cinefòrum per realitzar als seus casals com consideressin adient, amb el suport de l'Institut de l'Envel·liment.

Es van fer tres reunions del grup motor amb una professional de l'Institut per veure i comentar un documental i debatre com es podria dur a terme el cinefòrum als diferents casals. El documental proposat va ser *Salir del armario a los sesenta*³, que tracta diverses trajectòries vitals d'homes i dones grans homosexuals de Barcelona, i descriu la repressió franquista i la seva realitat actual.

Aportacions del grup motor

L'homosexualitat és una temàtica que moltes de les persones del grup motor havien conegut de prop i viscut amb normalitat. El grup va comptar amb la presència d'una persona gran homosexual usuària de casals que va permetre la interacció directa, conèixer la seva situació quotidiana i la d'altres persones grans LGTB del seu cercle. El grup es va mostrar obert i interessat en la temàtica. Va expressar que l'evolució històrica de l'homosexualitat cap a la no discri-

Laura Coll és llicenciada en Medicina, DEA en Salut Pública. Des de 2007 treballa a l'Institut de l'Envel·liment de la UAB com a investigadora en temes psico-socials i de salut que afecten les persones grans. laura.coll@uab.cat

minació era molt positiva i que les noves generacions estaven canviant moltes concepcions i pràctiques. Aquests canvis alimentaven també els canvis entre el grup de persones grans. De totes maneres, aquesta evolució no l'estaven fent per igual totes les persones i creien que valia la pena contribuir a aquesta transformació.

Els participants van descriure situacions tant de discriminació com d'acceptació de persones homosexuals als casals: casos aïllats de persones grans homosexuals que participen en casals que estan ben acceptades per part de la dinamització del casal, però no per part d'alguns usuaris; comentaris despectius envers homes grans en relació a si són o semblen homosexuals per la manera de relacionar-se i mostrar-se junts. Es van mencionar casos de molt bona acceptació de dinamitzadors homosexuals de casals, en aquest cas, persones joves que han expressat obertament la seva orientació sexual.

Es va fer referència a què una gran part de persones grans homosexuals no volen anar als Casals per no ser discriminades. El grup motor no coneixia casos en què una persona gran homosexual s'hagués queixat a la direcció dels casals per haver-se sentit discriminada o rebutjada, ni sabia de persones heterosexuales que haguessin deixat d'anar al casal o de fer una activitat concreta en saber que alguna persona era homosexual. Es va suposar que hi havia gent gran homosexual als casals que amagava la seva orientació sexual per por de ser rebutjada.

També es van identificar aspectes en comú amb els problemes derivats de la vellesa, com són la solitud i la pobresa. Van manifestar que, com a persones grans, sentien ser el grup adequat per combatre l'homofòbia, ja que havien viscut un procés de canvi d'actitud cap a l'homosexualitat. Algunes persones van plantejar la dificultat

“ Una gran part de persones grans homosexuals no volen anar als Casals per no ser discriminades. Cal suposar que hi ha gent gran homosexual als Casals que amaguen la seva orientació sexual per por de ser rebutjada.”

Per tal d'integrar la perspectiva LGTB en els entorns de gent gran, proposem involucrar persones grans (LGTB i no LGTB) en el disseny i realització de propostes, oferint un acompanyament atent i continuat per part de professionals i generant un clima de confiança on es promoguin les capacitats i es respectin les limitacions.”

E58

d'abordar la problemàtica de la SIDA, en témer que podia generar rebuig. Altres eren reticents a mostrar el patiment de les persones grans homosexuals per por a despertar compassió en lloc de comprensió entre iguals. Davant la transsexualitat, alguns van manifestar haver conegut algunes persones, però la majoria van mostrar una manca de coneixement i molts estereotips.

Sis de les catorze persones del grup motor es van implicar en l'organització de dos cinefòrums. Aquestes, amb el suport dels professionals de la direcció dels Casals i de l'Institut de l'Envelliment, van debatre i decidir com preparar l'acció. Van treballar i acordar el missatge que es volia transmetre, les persones implicades i l'assignació de rols (presentació de l'acte, introducció inicial, moderació), la durada, la invitació de persones grans LGTB com a testimonis, la difusió i l'avaluació.

Els dos cinefòrums

A l'octubre de 2010 es va fer el primer cinefòrum al Casal de Josep Tarradellas i el segon al Casal Pati Llimona, aquest últim organitzat conjuntament amb el Casal de Josep Trueta i el de Comerç. El primer cinefòrum es va centrar en la reflexió sobre els problemes derivats de l'envelliment que comparteixen les persones grans al marge de la seva orientació sexual. El segon pretenia que l'acció fomentés un procés de reflexió que servís com a punt d'inflexió en les vides dels participants. En ambdós es va incidir en la reflexió sobre la necessitat de lluitar contra la discriminació que viuen les persones grans homosexuals i la necessitat d'obrir els Casals per facilitar que les persones grans homosexuals puguin elegir entre anar a espais específics per a elles o a espais de gent gran.

Tots dos cinefòrums van ser un èxit de participació. Al primer van assistir un total de quaranta-tres persones (trenta-tres dones) i al segon, quaranta-nou (trenta-sis dones). En ambdues ocasions es van compartir opinions i experiències diverses, tot construint un diàleg amb la voluntat de treballar per acabar amb la discriminació de les persones homosexuals.

Les aportacions dels participants es van centrar en: la tristesa i la comprensió cap al patiment de les persones homosexuals durant la repressió franquista; experiències positives de la seva vida quotidiana amb persones homosexuals; preguntes sobre l'homosexualitat; manifestacions d'homofòbia amb manca de voluntat de canvi (una minoria); afirmació del deure ètic de les persones grans per contribuir al canvi d'actitud cap a l'homosexualitat. Alhora, es van traçar punts en comú entre l'homofòbia a altres discriminacions (xenofòbia, racisme, discriminació de persones amb problemes de salut mental), parlant de la por al que no es coneix. Es va parlar també de l'adopció de fills per part de parelles homosexuals i de l'experiència de persones homosexuals en la família. A més, es va mostrar gran interès a continuar coneixent i debatent la temàtica.

En les valoracions es va destacar la importància d'haver tractat la temàtica amb senzillesa, sinceritat i delicadesa i garantint que els participants s'expressessin amb llibertat.

Difusió de l'experiència

S'ha publicat electrònicament la “Guia per organitzar un cinefòrum sobre l'homosexualitat i la gent gran als casals de gent gran”, que es pot consultar gratuïtament, amb indicacions per a la preparació de cinefòrums, aportacions i criteris identificats en el procés.

L'octubre de 2010 es van presentar per primera vegada els resultats de l'experiència a la Conferència internacional *European Rainbow Cities* del projecte AHEAD a Barcelona .

Aprentatges

Tot seguit indiquem les principals barreres i reptes identificats en el procés i aspectes clau per dur a terme amb èxit l'acció.

A l'inici de l'acció, l'homosexualitat i l'homofòbia eren viscudes com inexistentes i no prioritàries als casals. Davant d'aquest fet, cal insistir que aquesta visió mostra la manca d'integració i recomanem buscar i aprofundir en les experiències que expliquen les persones grans.

Una segona barrera són els estereotips. Els professionals sovint tenim estereotips, tant sobre les persones LGTB com sobre les persones grans, que dificulten la intervenció. Les persones grans usuàries de casals no LGTB i les persones grans LGTB tenen estereotips les unes de les altres que poden dificultar la comprensió mútua. Finalment, també dificulten l'acció els prejudicis sobre l'envelliment, a la vegada presents en les mateixes persones grans.

Per tal d'integrar la perspectiva LGTB en els entorns de gent gran, proposem involucrar persones grans (LGTB i no LGTB) en el disseny i realització de propostes, oferint un acompanyament atent i continuat per part de professionals i generant un clima de confiança on es promoguin les capacitats i es respectin les limitacions. D'aquesta manera, les persones grans haurien de poder expressar les seves reserves i dubtes envers l'homosexualitat i envers l'acció i fer-se càrrec d'accions que se sentin capaces de sostenir.

Per acabar, volem destacar que amb aquesta acció es va promoure la solidaritat i la responsabilitat de la gent gran en el treball contra la discriminació de persones grans homosexuals, a favor dels seus drets •

-
1. Víctor Albert Blanco, Yago Calbet Domingo i Francesc Masdeu Navarro. *Homosexualitat i Tercera Edat: percepcions i arguments de la gent gran*. Juliol de 2009 (no publicat)
 2. *Pla de Millora dels Casals i Espais de Gent Gran Municipals*. Febrer de 2007. Ajuntament de Barcelona <http://w3.bcn.cat/fitxers/ajuntament/plamilloracasalsgentgranok.129.pdf> (consultada l'agost del 2011).
 3. Documental *Salir del armario a los sesenta*, dirigit per Ana Isabel Muñoz, producció pròpia de "Documentos TV" de TVE, febrer de 2007. Accessible a: <http://video.google.com/videoplay?docid=2889690006442788824#> (consultada l'agost de 2011).
 4. Guia per organitzar un Cinefòrum sobre l'homosexualitat i la gent gran als Casals de gent gran. Juny 2011. Laura Coll i Planas i Mercè Pérez Salanova. Institut de l'Envelliment de la UAB. http://www.ahead-bcn.org/docs/guia_cineforum_cat.pdf (consultada l'agost del 2011).
 5. Coll-Planas, Gerard (coord.) (2011). *Contra l'homofòbia. Polítiques locals d'igualtat per raó d'orientació sexuals i d'identitat de gènere. Llibre blanc europeu*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Direcció de Drets Civils (ed.) <http://www.ahead-bcn.org/index.php>